

ANDREJ PREDIN

Mica pri babici

Ponorela piratska pustolovščina za neustrašne

PEDAGOŠKO GRADIVO
pripravila Mojca Redjko

www.sng-mb.si/prvi-prizor

1 0 predstavi

ANDREJ PREDIN

Mica pri babici

55 minut, brez odmora

Mica **Mirjana Šajinović**

Ludvik **Nejc Ropret**

Kapitan Cvenk **Blaž Dolenc**

Radovedna soseda **Irena Varga**

Glas babice na posnetku **Alenka Cilenšek**

režiser, avtor priredbe Miha Golob

dramaturginja Maja Borin

scenograf, oblikovalec svetlobe Miha Golob

kostumografka Dajana Ljubičić

skladatelj Vasko Atanasovski

lektorica Mojca Kolar

premiera

Komorni oder SNG Maribor, 9. november 2019

priporočena starost 6+

Mica in 100 let SNG Maribor

Ena od idej ob snovanju programa ob stoletnici je bila povezava gledališča z mestom, z njegovimi ljudmi, motivi, temami in pisci. Vključeni so literati različnih generacij, ki jih je zaznamoval Maribor. V letih 2019 in 2020 so to: mariborska legenda Tone Partljič (dramo *Mostovi in bogovi* je po motivih iz zbirke zgodb *Ljudje iz Maribora* spisal Nejc Gazvoda), predstava po besedilu Roka Vilčnika z naslovom *Pošta*, uprizoritev po slikanici Andreja Predina iz serije *Mica pri babici*, nova opera *Marpurgi* po motivih istoimenskega romana Zlate Vokač, za mlade pa še uprizoritev romana mariborske pisateljice Janje Vidmar *Elvis Škorc, genialni štor*.

Mica je naslovna junakinja serije slikanic *Mica pri babici* pisatelja Andreja Predina in ilustratorja Marjana Mančka. Predin je Mariborčan, ki se je preselil v Ljubljano, a se tako kot njegova junakinja za vikende rad vrača domov.

Mica, ki jo starši pripeljejo iz tehnološko razvitega mestnega okolja, s treskom avtomobilskih vrat zapusti vse, kar preganja dolgčas v novodobnem svetu. Ko izstopi pred babičino hišo na Radvanjski ulici, se prične napeta *micijada*. Mica ne potrebuje priklopa na žično ali brezžično povezavo, dovolj je, da vključi svojo brezmejno domišljijo. Brez babice, ki pusti Mici početi vseh tistih tisoč stvari, ki so doma prepovedane, in vsevednega prijatelja Ludvika seveda ne bi bilo ne *Čarobnega cilindra* (2013), ne *Piratov iz dežele Merikaka* (2014), ne *Podivjanih princesk* (2016) in ne *Ugrabljenega božička* (2017) – posameznih slikanic v ciklu o Mici.

Mica in Ludvik v gledališki adaptaciji *Piratov iz dežele Merikaka* s ponorelim kompasom odplujeta na razburkano morje, kjer prekrížata pot kapitanu Cvenku in njegovi piratski ladji, ki je ne poganja veter. Kaj pri smrčeči morski pošasti žene Cvenkovo ladjo po širnih morjih, na lastni koži preizkusijo mladi gledalci. Kako Mica in Ludvik krmarita po deželi Merikaka, kjer je veliko nevarnosti zavutih v lepo in slastno embalažo, v nabriti, zaviti in duhoviti pustolovščini pod režijskim poveljstvom inovativnega snovalca otroških uprizoritev Mihe Goloba spoznavajo vsi neustrašni gledališki pomorščaki od blizu in daleč.

Teme

strah • pogum • prijateljstvo • domišljija • tehnologija
piratstvo • potrošništvo • radovednost

Mica in Ludvik po nevihti.
Foto: Damjan Švarc.

2 0 pisatelju

ANDREJ PREDIN

Foto: DSP.

je osnovno šolo in gimnazijo končal v Mariboru, študiral je biologijo na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani in nato študijsko leto preživel na univerzi Čengdu v provinci Sečuan na Kitajskem, kjer se je učil tudi kitajščino. Tri leta je poučeval biologijo na osnovni šoli v Ljubljani.

Vse življenje ga spremljajo tri velike ljubezni – glasba, knjige in šport. Po uspešnem romanesknem prvencu *Na zeleno vejo* (2007), ki je bil nominiran

za nagrado večernica, je napisal še dva dela te mariborske trilogije – *Učiteljice* in *Prihodnost d. o. o.*

Leta 2013 je začel pisati tudi za mlajše otroke. Prva knjiga je bila pri založbi Morfem izdana *Gnusna kalnica*, nato pa še istega leta prva slikanica iz cikla *Mica pri babici – Čarobni cilinder* (obe sta bili nominirani za desetnico, nagrado za najboljšo slovensko mladinsko književno delo). V sodelovanju z ilustratorjem Marjanom Mančkom je nastala serija *Mica pri babici*, ko je avtor dodal še tri zgodbe: *Pirati iz dežele Merikaka* (2014), *Podivjane princeske* (2016) in *Ugrabljeni Božiček* (2017).

Po značaju je malce starokopiten, vseč mu je estetika minulih časov. Najraje je obdan s starimi predmeti, ki nosijo zgodbe, ali s predmeti, izdelanimi po logiki minulih časov. Sočasno je strasten ljubitelj znanstvene fantastike, napredne tehnologije in inovacij. Na prvi pogled gre za neskladje, a v resnici je to eno in isto – gre za aktivno iskanje izgubljenih in neodkritih svetov. Otrok v njem na srečo ne odrašča z njim. Potrebuje ga takšnega, kot je, da se lahko oddalji od pritiskov odraslega življenja. Včasih ga zvabi na plan s sladkarijami, ki jih ima rad, na primer z bonboni 505 s črto, drugič z malinovcem in marmornim kolačem. Tudi bananin sok deluje in stare risanke. Njegov svet je soba, polna stare šare, od gramofonskih plošč, kupov knjig in lončnic do skodelic za čaj.

PISATELJ O MICI

»Po videzu in obliki se serija Mica pri babici zgleduje po starih časih. Tudi vsebinsko operira z navidezno ustaljenimi pripovednimi formami, njena vsebina pa je moderna, govori o izzivih sedanjega časa. Prvi del o tem, kam lahko privede, če bi se nam vsaka želja uresničila, drugi o tem, kako kapital izkorišča otroke, tretji o nedopustni objektivizaciji deklic in načrtnem uničevanju njihovega okusa ter omejevanju življenjskih izbir. V Ugrabljenem Božičku se razkrijejo ozadje in pravi motivi božične norije. To so vsebine, s katerimi se otroci srečujejo na vsakem koraku, so velik del njihovega vsakdana, a z njimi o tem nihče ne spregovori.«¹

»Mica ve, kje so strogi okviri, kako je doma in kako pri babici. Pri babici so vse osnovne vrednote, vrednote iz mojega otroštva. Imel sem vikende pri babici, kjer se je podiralo pohišstvo, lahko mi je pekla palačinke ves dan, bilo je najboljšo. Iti k babici je bil praznik. Potem pa spet domov in v šolo. Babice še danes prevzemajo veliko vlogo pri vzgoji otrok. Nimam te sreče, da bi najina hčerka imela babico v Ljubljani, ampak ko gremo k babici, je to to. Z veseljem opazujem, kako ima z babico in dedkom stvari urejene po svoje. Šele prek njihovega odnosa so postale nekatere stvari jasne. Kot otrok sem mami govoril, da bi imel opico, pa mi je odgovorila: 'Bom jaz tvojim otrokom kupila opico, prav?' Zdaj mi je jasno, zakaj mi je tako odgovorila.«²

¹ Vir: <https://onaplus.delo.si/ni-dovolj-mojstrstvo-besed>

² Vir: <https://govori.se/intervju/andrej-predin-pisem-predvsem-zaradi-sebe/>

3 0 režiserju

MIHA GOLOB

Foto: MR.

je obiskoval osnovno šolo in gimnazijo v Ljubljani. Sprva je študiral novinarstvo in nato na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani nadaljeval s študijem gledališke režije. Študij je zaključil s predstavo *Malomeščanska svatba* Bertolda Brechta in diplomiral z diplomsko nalogo *Teorija umetnosti, gledališča in režije* pri profesorjih Miletu Korunu in Matjažu Zupančiču. V času študija je prejel akademijsko Prešernovo nagrado in nagrado za režijo na mednarodnem festivalu gledaliških akademij v Brnu.

Kmalu po zaključku študija je za štiri leta prevzel umetniško in poslovno vodenje Šentjakobskega gledališča v Ljubljani (2002–2006). Od leta 2008 ima status samostojnega ustvarjalca na področju kulture.

Ob ustvarjanju gledaliških predstav v repertoarnih gledališčih rad deluje tudi kot mentor gledaliških delavnic, seminarjev in gledaliških skupin iz Slovenije in zamejstva. Večkrat je sodeloval tudi pri televizijski produkciji. V dvajsetih letih profesionalne režijske poti je režiral v večini slovenskih institucionalnih gledališč in se podpisal pod režijo več kot 30 raznovrstnih predstav. Režira tako predstave za otroke in mladino kot predstave za odrasle, od sodobne dramatikke do slovenske in svetovne klasike. Svoje gledališko razmišljanje največkrat veže na družbeno kritične teme, zadnja leta s poudarjenim avtorskih pristopom.

Leta 2014 se je prvič preizkusil v lutkovnem gledališču. Predstavi *mali modri in mali rumeni* v produkciji LGM in *Akvarij* v produkciji LGL se uspešno igrata doma in v tujini. Mariborska predstava več kot 100-krat, obe pa vsaj pol izvedb na več kot dvajsetih festivalih doma in v tujini (Avstrija, Bolgarija, Nemčija, Finska, Hrvaška, Italija, Nizozemska, Češka, Poljska, Estonija, Turčija, Irska in še kje).

Tri od predstav za mlade v njegovi režiji so uvrščene na spletno platformo kakovostnih predstav Zlata paličica. Kadar je potrebno, pa na njegovo motivacijo dobro vpliva tudi dejstvo, da je na programu slovenskih gledališč sedem njegovih predstav, ena od njih se igra že trinajst sezon.

Režije (izbor)

AGRFT 1999/2000	B. Brecht: <i>Malomeščanska svatba</i> , diplomska predstava
SLG Celje 2001/2002	K. Eidman: <i>Ostržek</i>
ŠG 2001/2002	B. Kreft: <i>Krajnski komedijanti</i>
MGL 2002/2003	T. Štivičič: <i>Spet ta nedelja!</i> , tudi scenografija
MG Ptuj 2004/2005	I. Bauersima: <i>norway.today</i>
NT Štip (MK) 2004/2005	T. Kosi: <i>Metamorfoze</i> , tudi scenografija
ŠG 2004/2005	M. Rawenhill: <i>Faust je mrtev</i>
MGL 2005/2006	J. Boko: <i>Gledališka ura</i> , tudi scenografija
SLG Celje 2005/2006	A. Bennett: <i>Kafkov tič</i>
SSG Trst 2007/2008	E. Erba: <i>Maraton v New Yorku</i> , tudi scenografija
SLG Celje 2007/2008	E. Ionesco: <i>Stoli</i>
SSG Trst 2008/2009	L. N. Tolstoj: <i>Kreutzerjeva sonata</i>
SSG Trst 2010/2011	M. Golob: <i>Ivan Cankar – poln profil</i> , tudi scenografija
SNG Nova Gorica 2011/2012	I. Cankar: <i>Hlapci</i>
Glej 2013/2014	I. Cankar, B. Jordan, M. Golob: <i>Svoboda</i>
SNG Nova Gorica 2014/2015	F. Bauman: <i>Čarovnik iz Oza</i>
LG Maribor 2014/2015	L. Leoni: <i>mali modri in mali rumeni</i> , tudi podoba (platforma Zlata paličica)
Glej 2015/2016	S. Milgram, M. Šorli, M. Majer, M. Golob: <i>Nikita, rojena 1984</i>
LG Maribor 2016/2017	M. Musil: <i>Pobalinska pujsa</i>
SNG Maribor 2016/2017	Mlakar-Borin: <i>Kako sta Bibi in Gusti sipala srečo</i> , tudi scenografija
LG Ljubljana 2016/2017	M. Golob: <i>Akvarij</i> , tudi likovna podoba (platforma Zlata paličica)
SNG Nova Gorica 2017/2018	I. Cankar: <i>Za narodov blagor</i> , tudi scenografija
LG Pupilla 2018/2019	MR: <i>Estera ali praznik usod</i> (platforma Zlata paličica)
SNG Maribor 2019/2020	A. Predin: <i>Mica pri babici</i> , tudi priredba, scenografija, svetloba

Nagrade

2000	nagrada Marta za režijo predstave <i>Malomeščanska svatba</i> na mednarodnem festivalu gledaliških šol v Brnu (CZ)
2001	Akademijška Prešernova nagrada za režijo predstave <i>Malomeščanska svatba</i>
2005	posebna nagrada žirije za predstavo <i>Metamorfoze</i> na festivalu Slovanski venec v Moskvi (RU)
2005	posebna nagrada žirije za kolektivno igro in posebne režijske postopke za <i>Metamorfoze</i> na festivalu antične drame v

- Velesu (MK)
- 2015 nagrada za izvirno vizualno adaptacijo slikanice pri predstavi *mali modri in mali rumeni* na 8. bienalu lutkovnih ustvarjalcev Slovenije
- 2015 nagrada za režijo predstave *mali modri in mali rumeni* na 48. mednarodnem festivalu PiF v Zagrebu (HR)
- 2015 nagrada za tehnologijo v predstavi *mali modri in mali rumeni* na 48. mednarodnem festivalu PiF v Zagrebu (HR)
- 2015 nagrada Tibor Sekelj za najbolj humano sporočilo predstave na 48. mednarodnem festivalu PIF v Zagrebu (HR)

4 Pogovarjajmo se

KNJIGA NA ODRU – O ELEMENTIH PREDSTAVE

Gledališko besedilo, ki ga je priredil režiser uprizoritve, se osredotoča na to, kako prijateljski tandem Mice in Ludvika užene v kozji rog pirata Cvenka. Uprizoritev podpira Predinovo premiso, da se prostrana otroška domišljija razbohoti šele takrat, ko ji je omogočen varen polet. In pri babici, v zavetju svobode, zaupanja, kjer je skorajda vse dovoljeno, nihče ne potrebuje novodobnih zapolnjevalcev (dolg)časa. Dolgčas pri babici je samo premor, v katerem se snuje nova pustolovščina, nov poriv v ustvarjalno uporabo vsega, kar je. Sanje ali resničnost, kdo bi vedel, kje je meja med enim in drugim.

Pogovor

Otroci naj na kratko povzamejo zgodbo – zelo verjetno bodo hkrati povzeli tudi sporočilo in vrednotili dejanja oseb. Dovolimo jim tudi to. Nato jih vodimo skozi elemente predstave s pomočjo vprašanj.

Kaj zagledamo ob prihodu v dvorano?

Kaj sestavlja scenografijo predstave? Ali je ta kaj posebnega ali pa je precej običajna oprema sobe? V kakšnem slogu je? Ali ta slog posebej določa lastnico? Je ta oprema slikovita ali povsem običajna?

Ali se oprema bistveno spremeni ob obratu zgodbe? S katerim dejanjem se resničnost obrne v domišljijško zgodbo?

Ali se jim kak rekvizit zdi posebej nenavaden? Kako se premika klovnska ribica? Poznajo drone?

Kaj pa klopi? Kaj vse postanejo?

Kakšno vlogo pri tej spremembi odigra svetloba? Kateri prostor ustvarja?

Svetloba vzpostavi tudi občutek obstoja televizijskega aparata? Kje? Ali zares obstaja?

Pomemben je tudi zvok. Kako se recimo napove nevihta?

Kaj pa glasba? Katera pesem spremlja večino osrednjega dejanja? Zakaj?

In kostumi? Ali so realistični (takšni kot v življenju) ali stilizirani (poudarjajo katero od lastnosti osebe)? Naj jih opišejo.

Kako se igralci gibajo? Ali tudi z gibom določajo osebe? Kaj določajo? (Lastnosti, razpoloženje, čustva ...)

OKVIR - O RADOVEDNOSTI

Predstava ima okvir: nevihtne pustolovščine na piratskem morju okvirja uvodni in zaključni prizor z Radovedno sosedo¹. Ob prihodu v dvorano se pomeša med gledalce in se z njimi sporazumeva v njihovem prostoru, ki se imenuje avditorij (prostor za gledalce).

V knjigi je Radovedna oseba »samo« opazovalka (izza perila kuka, kaj se dogaja pri Babici, neprenehoma »steguje vrat«), v predstavi prevzame aktivno vlogo in k tej nagovarja tudi gledalce. Preko nje spoznavamo radovednost kot zaželeno in nezaželeno lastnost: vse jo zanima, a v svoji vnemi zamudi ključni del – pustolovsko predstavo. Pretiranemu radovednemu opazovanju rečemo vohljanje. In Radovedna soseda je modernizirana tako, da podpira te svoje vzgibe. Predstava uporabi motiv iz *Ugrabljenega božička*², kjer se soseda modernizira in si nabavi vohunsko opremo za oprezanje.

Pogovor

Kako je otrokom všeč Radovedna soseda – igralka (odlična Irena Varga), ki jo upodablja, in »vohunski« lik? Kaj Radovedna soseda počne? Ali se takoj predstavi? Kaj naroča gledalcem? Kaj nosi s seboj? Ali kateri od teh predmetov (v predstavi jim rečemo rekviziti) ponazarja njeno radovednost? Čemu služi daljnogled? Ali Radovedna soseda z daljnogledom bolje vidi? Kaj je pozabila? Kaj se zgodi, ko gre iskat očala? Kam jih gre iskat? Kaj nosi v rokah v zaključnem delu? Kaj predstavljajo knjige? (Otroci naj naštevajo vse mogoče asociacije, ne omejujmo jih pri tem.)

Poskušajmo otroke v pogovoru voditi tako, da sami opredelijo mejo zdrave radovednosti. Kaj radovednost spodbuja? In kaj lahko povzroči pretirana radovednost? (Morda je lahko v pomoč »kazen« iz predstave – zamudiš lahko ključno.)

VESLANJE - O INTERAKTIVNOSTI

Predstava *Mica pri babici* je izrazito dialoška, celo neposredno interaktivna: gledalce vabi na oder in jim nalaga praktično delo. Od njih terja veslanje, saj Cvenkova ladja nima jader in se lahko premika samo s pomočjo človeškega (otroškega) dela. Na ta način zagotavlja izkustveno spoznanje – na lastni koži lahko doživijo gledališki nastop in posamezne elemente sporočilnosti.

¹ Zapis z veliko začetnico označuje osebno lastno ime dramskega lika.

² Predin, Andrej; Manček, Marjan: *Mica pri babici. Ugrabljeni božiček*. Morfem: Jezero, 2017.

Pogovor

Kdo gledalce vabi na oder? Zakaj so se odločili za sodelovanje na odru? Zakaj se niso? Kako so se na odru počutili (če so bili na odru)? Kaj gledalci tam počnejo? Ali so vesla prava? Kakšna je povezava med veslanjem in nagrado? Kakšna je nagrada? Ali jo zares pričakujejo? Ali so ves čas zadovoljni, da pomagajo Cvenku? Ali res neposredno pomagajo Cvenku? Kdo jih poziva k uporabi? Zakaj?

Kakšna je njihova osebna izkušnja z gledanjem televizije, kokicami, sladkarijami in sladkimi gaziranimi pijačami? In kakšno je njihovo mnenje o gledanju televizije (igranju računalniških igrice)? Ali se raje igrajo z računalnikom ali s prijatelji? Kaj pa neomejeno sladkanje? Kakšne so lahko posledice?

Zdaj pa najtežji del, ki naj se izogne moraliziranju. Tak naj bo naš dogovor: kot vzgojitelji se disciplinirano držimo pravila, da smemo postavljati samo vprašanja.

Kako bi bilo, če bi lahko počeli vse – neomejeno gledali televizijo in igrali igrice, pojedli toliko sladkarij, kolikor zmoremo, in popili vse sladke pijače, kar jih je na voljo? Otroci naj sami izražajo svoje mnenje, brez korekcij, naj se pogovarjajo (in argumentirano) prepričujejo med seboj.

Kako pa bi ravnali, če bi jih neznanec na ulici mamil z dobrotami? Bi se prav tako odzvali povabilu? Kakšna je razlika med »resničnim« in odrskim svetom?

STARI STARŠI - O LJUBEZNI

Babica se v predstavi pojavi samo v obliki glasu na zvočnem posnetku. Razlog leži v dejstvu, da v pustolovščinah ne sodeluje aktivno – »le« podpira, varuje, ponuja, sprašuje, hvali, odobrava, čuva in dopušča popolno svobodo, ki spodbuja domišljijo. Ne nosi naloge neposredne vzgoje, zato lahko vnukinjo »razvaja«. Pri babici je vse drugače. Mica lahko skače po postelji, lahko se liči, oblači v babičine obleke, lahko odrine kosilo in se napoka čokolade, če želi: doma si stvari želi potihoma, pri babici si jih lahko zaželi na glas.

Pogovor

Ali imajo otroci podobne izkušnje s starimi starši? Ali so dedki in babice drugačni od staršev? V čem? Kako se družijo z njimi? Kaj počnejo skupaj? Ali lahko pri njih počnejo več reči kot doma? Jim več dovolijo? Jih »razvajajo«? Imajo skupne skrivnosti, ki jih ne razodenejo staršem?

Ali je razvajanje merilo ljubezni? S čim »merimo« ljubezen?

PIRATSKA PUSTOLOVŠČINA - O NEUSTRAŠNOSTI

Mica prihaja k babici iz stanovanjskega bloka, doma ji vklopijo risanke, ko hočeta oče in mama imeti mir, doma vladata red in čistoča, doma je kup stvari prepovedanih. Pri babici pa so knjige, pravljice in predvsem je tukaj prijatelj Ludvik, ki kot Mica obožuje domišljijo. Mica je drzna, pogumna, iznajdljiva, odločna, a tudi empatična, krhka in ranljiva.

Ludvik je strasten raziskovalec, ki nestrpno čaka na petkove popoldneve, ko Mica obišče njegovo sosedo. Z Mico sta kljub različnosti najboljša prijatelja; tudi prepirata se in vneto zagovarjata vsak svoj prav, a se dopolnjujeta. Ludvik je odličen opazovalec, knjižni molj, ki snuje nore zgodbe in se nikoli ne loči od magičnega kompasa – enega od svojih najljubših pripomočkov, ki ga je prejel od čarodeja Filipa v *Čarobnem cilindru*. »To je magični kompas, vedno ti bo pokazal, kje se skrivajo nove dogodivščine,« mu je tam ³ povedal Filip.

Pogovor

Kdo igra Mico? In kdo igra Ludvika? Kako se (odrasla) igralca najdetata v vlogah otrok?

Kateri stopi na oder prvi? Kako se prijatelja med seboj razumeta?

V čem sta si različna? Ali njuno različnost izražajo tudi oblačila (v gledališču je to kostum)? Kako sta oblečena? Opisujejo.

Kateri je bolj pogumen? Kako reagira Ludvik na nevihto? Pa Mica?

Kaj pa v odnosu do Cvenka? Kdo je bolj predrzen? Kdo bolj naiven?

Kdo sproži pobudo za upor?

Ali je različnost ovira za prijateljstvo? Kako bi bilo, če bi bili vsi enaki?

Kaj se lahko naučimo od drugačnih od nas? Kaj pa se lahko naučimo od enakih?

Kapitan Cvenk je središčni lik slikanice *Pirati iz dežele Merikaka*. Spozna se na svoj piratski posel, a njegov sladko vabeči glas ima skrite namene. Poslovnež, (v zgodbi) oblečen kot Micin očka, vabi otroke na ladjo in jim obljublja najboljše priboljške, neprekinjen televizijski program in sladke pijače z mehurčki. Otroke, ki poganjajo njegovo ladjo, pita kot čarovnica v *Janku in Metki* s tistim, kar imajo radi, in tako ob gledanju televizije z lahkoto pozabijo na ves svet. Za tem darilom pa je kot pri čarovnici skrit samo egoizem. V zgodbi zaslužni trepljače, ki delajo za bombone; otroški mornarčki pa veslajo do onemoglosti, in naredili bi res karkoli!, za sladkarije in risanke – tako so že debelušni, da se komaj premikajo in zato s težavo pobegnejo z ladje.

Kdo je strašljivi pirat, ki otrokom prodaja sladko mano na širnem morju in prijazno vabi na svojo čudno ladjo brez jader?

³ Predin, Andrej; Manček, Marjan: Mica pri babici. Čarobni cilindri. Morfem: Jezero, 2013.

- Nežno poučno: Očka, ki se igra z mulcema, da bi jima skozi igro pokazal pasti neznanega sveta?
- Neusmiljeno vzgojno: Ali pa je to človeška pošast s pernato brado (ki mu daje posebno moč), izkoriščevalski avtokratski grabežljivec, ki na limanice sladkih obljub lovi naivneže?

Na srečo mu pogumna prijateljca s pomočjo drugih otrok (mladih gledalcev) prekriža načrte.

V predstavi je Cvenk predstavljen, tudi kostumiran tako, da deluje kot pirat, pa vendar tudi otroci zaznajo, da gre za improvizacijo – našemi se v pirata. To deluje hkrati smešno in samo malo nevarno, ko se Cvenk razjezi.

Pogovor

Kaj pomeni beseda *cvenk*? Ali je to ime v zgodbi naključno?

Kaj je otrokom pri Cvenku všeč? Kako se igralec (Blaž Dolenc) gibata?

Kako govori? Kako je oblečen? Kaj deluje smešno in kaj strašljivo? Ali zglada kot »pravi pirat«?

Kakšna je njegova ladja? Ali je tipična piratska ladja? Kako se na odru sestave / kaj jo ponazarja?

Ali Cvenk govori resnico? Kaj veslačem ves čas ponuja? Pa to vidimo?

Kdo ga ujame na laži? Kako se Cvenk brani? Kakšen se razkrije pri tem?

Ali se je otrokom zazdel strašljiv?

NEVIHTA – O DOMIŠLJIJI

Ko se Mica in Ludvik na začetku svoje pustolovščine končno najmeta (igra skrivalnic z omaro) in kujeta načrte za igro, zagrmí. Sledi ploha – nevihta jima prekriža načrte. Na srečo imata bogato domišljijo.

Opomba za vzgojitelje kot uvod v pogovor:

Domišljija je zmožnost zamišljanja novih predstav popolnoma neodvisno od čutenja – v novo celoto povezuje predhodne izkušnje in med seboj nepovezane predstave. Predstavlja pomemben dejavnik človekove inovativnosti v znanosti, umetnosti, tehnologiji in v vsakdanjem življenju. Zgodnja psihoanaliza razume domišljijo tudi kot obrambni mehanizem v povezavi z neizpolnjenimi željami v vsakdanjem življenju. Zato so dejavnosti za krepitev domišljije tako zelo pomembne v obdobju otroškega razvoja (predlogi dejavnosti sledijo v nadaljevanju – glej poglavji 5 in 6).

Pogovor

Kaj je domišljija? Kako je povezana z resničnostjo? Ali bi lahko določili prizore iz »resničnosti« in domišljijske prizore v predstavi? Ali ni nenavadno, da gledalci, ko stopijo na oder, nemudoma padejo v

domišljijski del? Kako je to mogoče? Kako razumemo oder, kaj pomeni opis, da je oder »prostor domišljije«? Kaj pa pomeni, ko rečemo, da

ima nekdo »bogato domišljijo«? Kaj spodbuja našo domišljijo? Ali je domišljija pomembna?

TELEVIZIJA - O TEHNOLOGIJI

Cvenk med veslanjem vklopi nevidno televizijo na dnu avditorija (za hrbti gledalcev). Očitno ve, da bo ekran veslače pritegnil in jih umiril na mestih, kjer so in opravljajo težaško avtomatsko delo.

V sodobnem času zaradi kompleksnosti in povečanega pomena v vsakdanjem življenju beseda *tehnologija* vse bolj izpodriva izraz *tehnika* (npr. *informacijska tehnologija*, a kljub vsemu še zmeraj *bela tehnika*).

Pogovor

Kaj vse šteje med tehnološke pripomočke? Kdaj, zakaj in kako jih uporabljamo? Ali je tehnologija koristna? Kako nam koristi? Kaj potrebujejo tehnološki izdelki za svoje delovanje?

Kaj pomeni tehnološka zasvojenost? (Otroci naštevajo sami, ne dodajamo ali dopolnjujemo.)

Ali je tehnologija povezana z domišljijo?

5 Raziskujmo

PIRATSTVO¹

Cvenk je piratski kapitan. Poglejmo najprej razliko med pirati in gusarji. Leksikoni oboje še kar dobro razlikujejo, oba pojma se da razložiti z zgodovinsko dokumentacijo. Ta priča, da so bili gusarji bojoviti, drzni pomorščaki, ki so s pisnim pooblastilom neke vojskujoče države napadali in plenili trgovske ladje ter obalne objekte sovražne sile, plen pa so si oboji (država pooblastila in gusarji) delili. Bili so torej plačanci. To je veljalo do leta 1856, ko je bilo s pariško pomorsko deklaracijo gusarstvo kot način vojskovanja prepovedano. Pirati pa z nasilnimi dejanji v mednarodnih, a tudi v priobalnih vodah pridržijo in prevzamejo komercialne, državne in celo vojaške ladje, na kopnem včasih tudi letala, ter jih oropajo v popolnoma osebne namene. Vsaka država sme pirate zasledovati, njihovo naropano premoženje zapleniti in jih kaznovati. A kljub veliki vojaški prednosti držav to ni lahka naloga.

Piratom rečejo tudi bukinarji, korzarji, morski roparji, morski klateži ... Besedo pirat so pred 2.000 leti prvi uporabili stari Grki. Že stari Feničani, Krečani in Grki so bili uspešni pomorski trgovci, pa tudi pirati. Zloglasni morski roparji so bili tudi skandinavski Vikingi, ki so na obalah plenili mesta in vasi, plen pa vozili domov. Karibi so bili v zgodovini dobro znani po piratih. Tamkajšnji pirati so bili divji in neusmiljeni. Bili so pobegli tlačani ali politični in verski begunci, ki so napadali španske ladje in pristanišča. V skritih zalivih so imeli svoja oporišča. Znano piratsko pristanišče v 17. stoletju je bilo Port Royal na Jamajki. (Znan filmski lik je pirat kapitan Sparrow /igra ga Johnny Depp/ v filmih iz serije *Pirati s Karibov*.)

Pirati so podpisali pogodbo s kapitanom in mu obljubili pokorščino. Za poškodbe so dobili odškodnino: oko ali prst je veljal 100 srebrnikov, ud pa 600. Piratsko orožje so bili zakrivljeni meči, sablje, topovi, grški ogenj (mešanica olja in katrana) in muškete. Piratske zastave so bile sprva rdeče, pozneje pa večinoma črne. Z motivi na zastavah so pirati hoteli prestrašiti nasprotnike, zato so upodabljali lobanje, kosti, meče, vrage ... Pirati so uporabljali najhitrejše in najbolj okretne ladje – naglo so se morali približati žrtvi in spretno manevrirati, zato so morali biti ne samo drzni, pač pa tudi izkušeni in vešči mornarji. Starodavna plovila, tudi piratska, so na ogled v številnih pomorskih muzejih po svetu.

¹ Vir: <https://www.dnevnik.si/1042276652>

Piratstvo pa se ohranja do današnjih dni na vseh morjih in obalah sveta – Evrope, Afrike, Azije, Južne in Severne Amerike.

Dejavnost - ogled muzeja

Tudi v Sloveniji so na ogled ladje in modeli piratskih ladij v Pomorskem muzeju Sergeja Mašere v Piranu: <http://www.pomorskimuzej.si/sl>

Nekaj zgodovinskih piratskih osebnosti:

- Nicholas Brown ali Veliki pirat – njegova glava je končala v sodu ruma
- Christopher Winter – kompanjon Velikega pirata
- Edward Teach – Črnobradec
- Charles Vane
- Jack Rackham, znan kot Calico Jack – najbolj romantičen pirat s Karibov
- Anne Bonney in Mary Read – najbolj divji piratki v ekipi Calico Jacka
- Tripirsti Jack – najbolj krvoločen med karibskimi pirati

Pirati niso imeli dolge življenjske dobe – če niso umrli v spopadu ali zaradi katere od eksotičnih (morskih) bolezni, so jih v trenutku nepazljivosti (objestnost) ulovili, in če se niso izmuznili kot recimo Mary Read, so jih ubili in v pristaniščih javno izobesili v opomin drugim.

KOMPAS

Ludvik ima magični kompas, ki mu vedno pokaže v smer, kje se skrivajo nove dogodivščine.

Običajni kompasi ne počno tega, temveč kažejo proti severu. Kako je to mogoče?

Kompas so prvotno uporabljali v kitajski geomantiki (celovitem raziskovanju prostora – energije, geografije, narave ...). Kasneje pa je imel velik pomen pri pomorskih potovanjih. Kompas je namreč naprava za določanje strani neba. Naprednejši kompas imenujemo tudi busola. Osnovni sestavni deli kompasa, v resnici izvirnega magnetnega kompasa, so:

- igla
- limb (številčnica)
- ogledalo z merilno muho

Magnetna igla, umeščena karseda brez trenja, se v odsotnosti drugih zunanjih vplivov poravnava v smeri zemeljskih magnetnih silnic – proti magnetnemu severu. Tako nam igla kaže referenčno smer, ki služi za navigacijo. Z uporabo limba lahko določamo osnovne strani neba in

azimut (kot med izbrano smerjo in magnetnim severom), kar nam skupaj z geografsko karto omogoča orientacijo in določanje stojišča. Pozor: magnetna igla ne kaže smeri geografskega severa, temveč magnetnega severa; za določitev geografske pozicije je zmeraj potreben popravek.

Obstaja več vrst kompasov:

- Žirokompas temelji na principu žiroskopa, ki ohrani svojo smer v prostoru, ko se vrti. Obrne se v smer geografskega severa in nanj ne vplivajo tuja magnetna polja, kar je prednost pred magnetnim kompasom. Uporablja se predvsem na ladjah.
- Elektronski kompas temelji na senzorjih magnetnega polja. Na podlagi teh se izračunava smer kompasa glede na sever.
- Kompas na osnovi GPS sistema uporablja metode GPS navigacije in ne deluje po načelu zemeljskega magnetizma. (GPS = globalni sistem pozicioniranja; po domače – sistem je povezan s satelitsko navigacijo, ki določa položaje vseh planetarnih in širših pojavov.)
- V domišljiji obstaja tudi Ludvikov magični kompas, ki kaže smer dogodivščin.

Orientiramo pa se lahko tudi na druge načine:

1

Pomagamo si z reliefnimi znamenji, vegetacijo in urbanimi običaji. Ti pojavi so posledica delovanja sonca in orientacija po teh znamenjih ni preveč zanesljiva. Pri tem se na naši polobli ravnamo po predpostavkah:

- severne strani objektov nikoli niso obsijane z soncem
- mah običajno raste na severni strani dreves, skal, ruševin
- mravljišča so v večini primerov na južni strani dreves
- severne stene poslopij so včasih vlažne in imajo bele ali sive solitrne madeže
- nekatere rastline se obračajo proti soncu, recimo sončnice
- letnice dreves so običajno na severni strani gostejše
- sneg v gorah je na severni strani dlje kot na južni
- severne strani gora so običajno manj porasle in bolj strme
- oltarji starejših katoliških cerkva so obrnjeni proti vhodu, zvoniki pa so na zahodu; pri pravoslavnih so zvoniki na vzhodu
- poti in kolovozi se običajno cepijo pod ostrim kotom, če gremo proč od naselja
- ponoči, če je visoka oblačnost, se v oblakih vidi odsev luči večjih naselij

2

Če imamo uro z kazalci, potem se lahko orientiramo tako:

- v tla zapičimo manjšo palico, tako da meče senco
- mali kazalec ure naj kaže v smeri od sence proti soncu
- na uri poiščemo točko, ki je na sredi med malim kazalcem in 12.00

(zimski čas) oz. 13.00 (poletni čas)

- črta od središča številčnice do te točke kaže na jug, nasprotna črta pa na sever

3

S pomočjo sence.

V tla zapičimo palico, obrnjeno proti soncu tako, da ne daje nobene sence. Počakamo nekaj minut. Ko se pojavi senca, kaže proti vzhodu.

4

V jasnih nočeh se lahko orientiramo tudi po zvezdah. Na severni polobli se orientiramo po severnici, ki je blizu geografskega severa. Severnico lahko najdemo na več načinov:

- Ozvezdje Velikega voza stalno kroži okrog severnega nebesnega pola in v naših krajih nikoli ne zaide. Isto velja za zvezdo severnico. Razdaljo med zvezdama zadnje osi Velikega voza petkrat podaljšamo in tako pridemo do močne zvezde severnice, ki nam določa točno smer na sever.
- Pozimi, ko leži veliki voz nizko nad obzorjem, je težko opazen. Pogled nanj nam lahko zakriva že večji hrib ali pa oblaki. Zato je dobro, če znamo poiskati severnico s pomočjo ozvezdja Kasiopeja.
- Na južnem polu si lahko pomagamo z ozvezdjem Južni križ in zvezdo Ahernan v ozvezdju Eridan. Tako določimo smer proti jugu in nato še (nasproti) sever.

5

S pomočjo lune.

Luna je zemeljski satelit, ki nam tudi omogoča orientacijo. Razlikujemo štiri mene: prvi krajec (mladi mesec), polna luna (ščip), zadnji krajec in mlaj. Z njim se orientiramo podobno, a manj zanesljivo kot s soncem. Poznati moramo vse lunine mene ter njihovo lego na nebu v določenem času. Zato je v nočeh bolje, da se orientiramo po zvezdah.

Dejavnost - orientacijski pohod v naravi

Preskočimo zapleteno teorijo in pojdimo na sprehod v naravo – za orientacijo izmenično uporabimo predlagane metode, tudi kompas. Ne pozabimo ponoviti sprehoda – z magičnim kompasom. Določimo pravila (kdo predlaga, na kaj se odzivamo, kaj spremljamo, kdo vodi ...) in se podajmo v pustolovščino!

DALJNOGLED

Uporablja ga Radovedna soseda, kar v rokah ga nosi, da ne bi predolgo trajalo sestavljanje, ko se obeta kak posebno zanimiv prizor. Ničesar ne želi zamuditi!

Daljnoglèd ali **teleskóp** je optični instrument, s katerim lahko vidimo povečano sliko oddaljenih predmetov. Daljnogledi, ki kot objektiv uporabljajo lečo, se imenujejo refraktorji, tisti z zrcalom kot objektivom, pa reflektorji. Pravo in obrnjeno sliko, ki jo ustvari objektiv, opazujemo z okularjem.

Daljnogled je ena najpomembnejših naprav za opazovanje v astronomiji. Bolj preproste vrste daljnogledov se uporabljajo za opazovanje predmetov na zemeljskem površju (npr. na plovbi, v vojski, v ornitologiji, na pohodih in pri vzponih ipd.).

Astronomske daljnogledde delimo v tri glavne skupine: na *lečne daljnogledde* ali refraktorje, *zrcalne daljnogledde* ali reflektorje in *kombinirane daljnogledde*. Vsi ti sistemi imajo skupni namen, in sicer zbrati svetlobo in jo poslati v zbirališče svetlobnih žarkov oziroma v gorišče daljnogleda, kjer jih lahko ojačimo in opazujemo z okularjem. Deli teleskopa so: okular, objektiv, fokuser, leče, ogledalo, telo daljnogleda, stojalo, manjši daljnogled za boljše orientacijo, utež za ravnotežje daljnogleda, ohišje daljnogleda, filter proti soncu in vijak za izostritev slike. Preprosti daljnogledi nimajo vseh teh delov.

Kako uporabljamo daljnogled?

Namestimo ga na ravno podlago, da je stabilen. Paziti moramo na to, da je nebo jasno in da nas pri delu ne motijo nobene ovire, kot so veje dreves ali podobno. Ko je daljnogled dobro nameščen na izbrano mesto, ga obrnemo proti telesu, ki ga želimo opazovati (npr. proti luni). Z vijakom za izostritev izboljšamo vidljivost slike, ki jo opazujemo. To naredimo tako, da vijak počasi vrtimo toliko časa, da dobimo boljšo sliko. Da se daljnogled ne prevrne na tla, skrbi utež za ravnotežje daljnogleda ali pa čvrst prijem Radovedne sosede.

Dejavnost

Izposodimo si daljnogled in opazujemo oddaljene predmete. Zadajmo si kakšno nalogo, npr. štetje dimnikov, dreves ali ljudi.

NEVIHTA

V predstavi zagrmi in napoveduje se nevihta. Ludvik se nevihte boji, na Micin predlog se skupaj skrijeta v omaro. Medtem se na odru bliska, grmi in dežuje. (Katera scensko-odrska sredstva so uporabljena za stvaritev učinka nevihte?)

Nevihta je vremenski pojav. Nastane predvsem tedaj, ko se ustvari nevihtni oblak. Znotraj nevihtnega oblaka ali med oblaki in zemeljskim površjem se ustvarijo električni pojavi, ki z bliskanjem in grmenjem oblak(e) razelektrijo. Razelektritev spremljajo kratkotrajne močne padavine dežja (plohe), redkeje tudi toče. Nevihte se pojavljajo predvsem v poletnih mesecih. V naših krajih nastajajo nevihte vzdolž poletnih hladnih front (*frontalna nevihta*) ali v vlažnih in nestabilnih toplih zračnih masah (*toplotna nevihta*). Nevihta se lahko stopnjuje v vihar, zelo močan veter, ki lomi drevje, razkriva strehe, ruši barake ter druge improvizirane in lažje objekte.

Tipi neviht

- **Enocelične nevihte** so najšibkejše in najkrajše nevihte, trajajo okoli pol ure in ne povzročajo škode, saj se ne pojavijo viharne vodoravni vetrovi.
- Največ je **večceličnih neviht**. Nastanejo tako, da se več nevihtnih celic združi v cikel – ko iz ene celice neha deževati, začne iz druge. Nevihte potekajo zaporedno, druga za drugo, zato se le redko pojavijo orkani.
- Včasih (v Sloveniji na nekaj let) se nevihte združijo v nevihtno fronto. Zapihajo močni vetrovi, zdolnik (mrzel zrak, ki piha navzdol) z izpodrivanjem okrepi vzgornik (topel zrak, ki piha navzgor) in rodi se močan, dolgoživ in med seboj povezan par vzgornika in zdolnika. To je **supercelična nevihta**, ki nenehno proizvaja in trosi katastrofalno točo in povzroča obilne padavine.

Zanimivosti o nevihtah

- Zrak okrog strele se lahko segreje do 30.000 stopinj Celzija. To je petkrat več kot znaša temperatura na površju Sonca.
- Pri enem blisku se sprosti do nekaj 10 GW moči. Blisk traja le kakšno milisekundo. Sproščena energija ni velika, varčna žarnica s tem virom bi recimo lahko gorela mesec dni. Za primerjavo: trenutno največja elektrarna na svetu proizvede 22.500 MW moči.
- Jakost zvoka ob grmenju doseže do 120 dB, tako da grom preglasi tudi vreščče kitare na rokovskem koncertu. Poleg bliska je grom glavni razlog človeškega strahu pred nevihto.
- Povprečen orkan napreduje s hitrostjo okrog 50 km/h, najhitrejši zabeležen pa je drvel po pokrajini s hitrostjo 120 km/h.

Dejavnost – strah pred nevihto

Strah pred nevihto je pogost pojav ne samo med otroki, temveč tudi med odraslimi. Otrokom pojasnimo, da se tudi odrasli bojimo nevihte. Navedimo nekaj razlogov za strah, tudi popolnoma iracionalni so lahko.

Nato berimo zgodbe o junakih, ki so se znašli v nevihti, se rešili ali rešili druge, odkrili kaj novega o nevihti. Tukaj je nekaj zdravnih namigov:

0-5 let

Bright, Paul: *Medved v postelji in strašna nevihta*. Morfem: Preserje, 2009.

Brown, Janet Allison: *Jakec in nevihta*. Mladinska knjiga: Ljubljana, 2011.

Chapman, Jane: *S tačko v tački*. Učila International: Tržič, 2017.

5-10 let

Bourgeois, Paulette: *Franček in nevihta*. TZS: Ljubljana, 2013.

Cutting, Jillian: *Nevihta*. DZS: Ljubljana, 1998.

Davies, Benji: *Kit v nevihti*. Zala: Hlebce, 2018.

Pahor, Špela: *Čudež v Piranu / Il miracilo a Pirano*. Samozaložba: Piran, 2017.

Poučna knjiga

Mlinarec, Robert: *Strela, grom in električna: kako je Modrin odkril elektriko*. V. B. Z.: Ljubljana, 2016.

KLOVNSKA RIBICA

Med nevihto se Mica in Ludvik skrijeta v omaro. Po nevihti odpreta vrata in ugotovita, da sta se znašla na odprtem morju. Mimo pripluje velikanska klovnska ribica.

Klovnske ribice (znanstveno ime Amphiprioninae) so poddružina rib iz družine koralnic. Živijo v Indijskem in Tihem oceanu oz. Pacifiku in v Rdečem morju. Lahko so rumene, oranžne, rdeče, zelene, vijolične, modre in črnkaste. Večina jih ima bele proge. Največje lahko merijo v dolžino 18, najmanjše pa 10 centimetrov. Večje živijo do 7 let, manjše dosežejo do 3 leta starosti. Hranijo se predvsem z majhnimi vretenčarji, s tem ščitijo vetrnice, sicer pa so vsejedci. Živijo v manjših skupinah – jatah. Ko samica umre, samec spremeni spol in postane – samica.

Klovnska ribica z živimi barvami spominja na cirkuškega klovna. (Zato je tudi kot dronski rekvizit v predstavi tako privlačno osupljiva.) Tudi prave klovnske ribice nimajo nič proti, če se jih fotografira: rade pozirajo potapljačem in niso čisto nič sramežljive.

Osupljive so predvsem zaradi svojega navidezno tveganega življenjskega

sloga: živeti med strupenimi lovkami se zdi podobno kot postaviti dom v gnezdu kač. Vendar sta klovnska ribica in morska vetrnica nerazdružljivi. Morski biologi potrjujejo, da klovnska ribica v divjini ne more živeti brez gostiteljice – morske vetrnice. Slaba plavalka je in brez zaščite vetrnice bi bila na milost in nemilost prepuščena lačnim plenilcem. Vetrnica ji nudi varno gnezdišče in dom: ribica svoje ikre odloži ob morski vetrnici in oba starša jih skrbno nadzirata; kasneje družina plava okrog iste morske vetrnice. Po drugi strani pa ribica deluje kot morski telesni stražar in odganja ščetinozobke, ki se rade hranijo s strupenimi lovkami vetrnice. Zdi se, da klovnske ribice svoje gostiteljice oskrbujejo tudi z energijo – izločajo amonij, ki spodbuja rast vetrnic.

Klovnska ribica ima na svoji koži zaščitno sluz, ki jo ščiti pred ožigalkami. Zaradi te kemične plasti se zdi, kot da bi morska vetrnica imela klovnsko ribico za eno od vetrnic – postane riba v oblačilu morske vetrnice. Za to je potrebno uvodno prilagajanje – riba se najprej nekaj ur v presledkih dotika morske vetrnice, preden se v njej naseli. Takšno dotikanje naj bi klovnski ribici omogočalo prilagoditev zaščitne plasti, da jo bo lahko ščitila pred strupom točno te morske vetrnice. Zatem druga z drugo čisto dobro shajata.

Dejavnost - sožitje

Sodelovanje tako različnih bitij nas uči o timskem delu. Tudi ljudje različnih kultur in porekel lahko pri številnih projektih dosegamo osupljive rezultate, kadar prispevamo vsak svoj del. Morda podobno kakor klovnska ribica in vetrnica potrebujemo nekaj časa, da se privadimo na sodelovanje z drugimi, vendar so rezultati vredni truda. Otrokom zadajmo domačo nalogo: premislijo naj in poiščejo primer partnerskega sožitja – v živalskem ali v človeškem svetu. Naj ga opišejo in predstavijo sošolcem. Najbolje bi bilo, da nalogo pripravijo in izvedejo v (na videz težje povezljivih) parih.

Dejavnost - obisk akvarija

Za kak naravoslovni dan načrtujmo obisk mariborskega akvarija:
<http://www.akvarij-terarij.si/>

Dejavnost - ogled animiranega filma

Na tej povezavi – <https://youtu.be/5DENGRKE-t0> – boste našli enega izmed priljubljenih animiranih filmov, v katerem je glavni junak klovnska ribica.

Film je žal v 28 kratkih delih in na povezavi je v angleškem jeziku brez podnapisov, a v knjižnici boste z lahko našli celovito sinhronizirano verzijo:

Reševanje malega Nema (Finding Nemo). Continental: Zagreb; Con film: Ljubljana, 2001. Uživajte v ogledu!

Isti junak pa nastopa tukaj: <https://youtu.be/4rOYIFyDL6l>. In v slikanici:

TEHNOLOGIJA

Tehnologija (starogrško τεχνολογία: tehnología < τέχνη: téhnē – umetnost, spretnost, veščina + λογος: logos – beseda, računanje + pripona ια: ia) pomeni dvoje:

- veda o načinih izdelovanja
- skupek takih postopkov od začetnega do končnega stanja (tudi tehnika)

Na svetu ni izdelka, ki bi nastal brez tehnologije. Obstajajo denimo mehanska tehnologija (vrtanje, struženje, žaganje, brušenje, varjenje, ulivanje, rezkanje, skobljanje itd.), tehnologija materiala, kemijska tehnologija, gradbena tehnologija, biotehnologija, informacijska tehnologija itd.

Beseda *tehnologija* pa predvsem pod vplivom angleškega jezika v slovenščini izriva izraz *tehnika* in je v nekaterih primerih že prevladala, posebej na bolj kompleksnih področjih, npr. informacijska tehnologija, nanotehnologija.

Tehnologija je pomembna in nepogrešljiva veda, ki poganja kolo razvoja. Sama po sebi tehnologija ni nevarna, nevarna ali škodljiva ali celo pogubna je lahko njena uporaba. Tehnologija recimo ne onesnažuje okolja, onesnažuje jo človekova uporaba postopkov, za katere ve, da so škodljivi. Precej ljudi z zadržkom sprejema tudi informacijsko tehnologijo – to je veda o upravljanju informacij. Pri tem bolj mislijo na tehniko v pomenu izdelka tehniške oz. tehnološke dejavnosti (npr. računalnika). Številni pa se nad računalnikom ali pametnim telefonom nekritično navdušujejo. Igranje igrice na računalniku ali telefonu je namreč poceni razvedrilo, vse bolj priljubljen način zabave. Kje pa je meja?

Poglejmo nekaj opozorilnih znakov:

- Raje kot s prijatelji v realnem prostoru in času se posameznik družijo s soigralci v svetu iger.
- Vse manj se ukvarja s športom in mnogo manj se giblje na prostem.
- ocene v šoli padajo – čas za učenje nameni igranju igrice.
- Njegove misli so kar naprej pri igrici, tudi takrat ko ne igra – išče rešitve, kuje strategije, obnavlja izide ...
- Kljub odločitvi, da nekaj časa ne bo igral, obljube ne more držati.
- Med igranjem pozabi na čas – ne spi, izpušča obroke.
- Poruši se veščina upravljanja s časom – prednostna dejavnost postane igranje, ostalo se umakne v ozadje in na rob (opravljeno je na hitro, mimogrede, brez pozornosti).
- Drugim laže o količini časa, ki ga nameni igranju igrice.

- Prepoved igranja sproži razdražljivost, jezo, nasilje, nezbranost – odtegnitveno stisko kot pri vsaki zasvojenosti.
- Pogosta je tudi huda utrujenost – po prenehanju igranja bi kar naprej spal.

Dejavnost - računalniško programiranje za otroke

Gre za zahtevnejšo dejavnost, a ne nemogočo in skrivnostno, kot se je zdelo še pred kratkim, izvedljiva je, morda bolj primerna za navdušence. Priporočamo priročnik:

Vorderman, Carol: *Računalniško programiranje za otroke*. Mladinska knjiga Založba d. d.: Ljubljana, 2017.

SLADKOR

V slikanici o Mici in piratih na Cvenkovi ladji piratske opice mornarčkom strežejo neomejene količine sladkarij. Ti potem kot hipnotizirani sledijo vsem navodilom. (To ima nekaj skupnega s serotoninom – kar preberite spodaj.) Trepnjači recimo opravljajo posle za Cvenka – samo za bombone. Mornarčki veslajo kot zmešani za sladkarije in risanke, bili bi pripravljene narediti vse! Ko se uprejo in bežijo, se komaj premikajo, tako debelušni so. In vse to zaradi sladkorja ... V predstavi te nevarnosti ni, ampak Cvenk otrokom-mornarčkom kar naprej obljublja kokice in sladko pijačo, da bi jih premamili k veslanju. Ker je uspešen, sklepamo, da imamo v občinstvu problem z uživanjem sladkorjem.

Sladkor, s kemijskim imenom saharoza, je naravno sladilo iz skupine ogljikovih hidratov. Surovi oz. rjavi sladkor, vmesni produkt ekstrakcije saharoze iz sladkornega trsa, vsebuje do 99,5 % saharoze v suhi snovi, rafinirani oz. beli sladkor pa je vsebuje več kot 99,5 %. Zato je rjavi sladkor manj škodljiv.

Kaj ima sladkor s sužnji?

Domovina sladkorja je verjetno Indija, kar kaže tudi izvor imena – *sakara* (iz sanskerta). Stari Grki in Rimljani so ga uvažali z Daljnega vzhoda kot dragoceno blago, ki so ga uporabljali tudi v zdravilstvu. V srednjem veku v Evropi ni bil priljubljen, šele križarske vojne so ponovno obudili zanimanje zanj. V evropski prostor so proizvodnjo sladkorja iz sladkornega trsa prinesli Arabci, ki so se tehnologije naučili od Perzijcev. Okoli leta 1000 n. š. so na Kreti ustanovili prvo industrijsko rafinerijo. Otok so poimenovali *Qandi* – kristaliziran sladkor. Kontinentalno podnebje v Evropi pa ne omogoča pridelave sladkornega trsa, zato so ga evropske velesile začele gojiti v svojih tropskih kolonijah. Tam so na poljih delali sužnji. Trgovina s sužnji je postala del trikotne trgovine med Amerikama, Evropo in Afriko. Proti koncu osemnajstega stoletja so v takratni Prusiji postavili prvo tovarno

za proizvodnjo sladkorja iz sladkorne pese. Množično se je ta tehnologija razširila po Evropi v času Napoleonovih vojn in britanske pomorske blokade, ki je kontinentalni Evropi skoraj popolnoma ustavila dobavo trsnega sladkorja.

Koliko sladkorja nam ne škodi?

Odrasel človek lahko zaužije do 5 dekagramov sladkorja na dan. Otrok toliko manj, kolikor manjši (in lažji) je. To ne pomeni samo sladkorja na žlički – *nevidni* sladkor vsebuje tudi prehrana, npr. sadje, mlečni izdelki, sladice, napitki.

Kje se skriva največ sladkorja?

Najbolj pretkan je tisti v sladkih napitkih – niso nasitni, zato jih lahko zaužijemo več, ob tem pa nenadzirano zlivamo čisti sladkor v svoje telo. Belega sladkorja v njih je veliko in po raziskavah je ta najpogostejši razlog za debelost in pojav sladkorne bolezni.

Drugi nevarni vir sladkorja so sladice – jemo jih tudi, ko smo siti, za užitek; seveda brez pravega nadzora nad količino. Mimogrede zaužijemo preveč npr. čokolade, bombonov, napolitank, piškotov.

Zdravniki svetujejo, naj za žejo pijemo vodo in se izognemo sladicam, posebej po kosilu.

Kaj počne sladkor v našem telesu?

Katera koli oblika sladkorja (razen glukoze) potuje najprej v jetra, kjer se kasneje pretvori v glukozo. Preveč ustvarjene glukoze pomeni kopičenje – kot glikogen se hrani v celicah na zalogo. Iz tega razloga se lahko razvijeta sladkorna bolezen in debelost, ta pa sproži druge bolezni, npr. bolezni srca in ožilja.

Zato zdravniki svetujejo uživanje zdravih sladkorjev, ki so v glavnem v sadju in zelenjavi (fruktoza), poleg teh pa ta živila vsebujejo tudi vitamine in minerale, nujne za telo.

Zasvojenost s sladkorjem?

Sladkor v telesu sproža serotonin – hormon sreče. To zagotavlja občutek ugodja, ki bi ga želeli ponavljati, in bližnjica je – preko čokolade, sladoleda ... Če to postane navada, govorimo o zasvojenosti – zgolj impulz je dovolj za nezadržno potrebo, ki jo je treba takoj zadovoljiti.

Nekateri proizvajalci se ponašajo z uporabo umetnih sladil, ki naj bi zagotavljala zdravo uporabo, tudi sladkarij. Ta so mogoče manj škodljiva pri nastanku kariesa, nikakor pa dolgotrajno ne pomagajo odpraviti težave zasvojenosti s sladkorjem in posledične debelosti – manko sladkorja se začne nadomeščati s povečano količino drugih živil. V večini primerov pa ne gre za zasvojenost s sladkorjem, temveč za zasvojenost s sladkim okusom.

Predlog 1: Preizkušajmo različne okuse, ne samo sladkega!

Predlog 2: Trenirajmo disciplino!

Dejavnost - fit palačinke

Skupaj pripravimo palačinke, ki ne vsebujejo belega sladkorja in moke. Moko nadomestimo z ovsenimi kosmiči, sladkor pa z medom. Dodamo še omako iz gozdnih sadežev, ki popestri okus. Otroci pa naj sami preverijo, da odsotnost belega sladkorja ne pomeni katastrofe.

Za palačinke potrebujemo:

1 skodelico ovsenih kosmičev (cca. 3 dcl), 1 skodelico mleka (lahko je tudi riževo, ovseno ali podobno), 1 večjo banano ali 2 manjši, ščepec cimeta, žličko medu, kokosovo maslo za pečenje.

Za omako iz gozdnih sadežev potrebujemo:

2 pesti gozdnih sadežev (lahko zmrznjenih), malo vode, sok polovice pomaranče, žličko medu.

Postopek:

Vse sestavine za palačinke hkrati vsujemo v globoko posodo in jih do gladkega zmešamo z električnim mešalnikom. Potem dobro segrejemo ponev. Vanjo dodamo košček kokosovega masla ter maso za palačinke po okusu (več mase za bolj debele palačinke, manj za tanjše). Ko se na palačinkah pričnejo delat mehurčki, jih obrnemo in popečemo še z druge strani.

Medtem ko pečemo palačinke, pristavimo kozico na ogenj. Vanjo damo vse sestavine za omako iz gozdnih sadežev ter jo zavremo. Vre naj toliko časa, da se omaka zgosti.

Pečene palačinke položimo na krožnik in jih razporedimo v krogu (pecimo majhne okrogle palačinke), na sredino pa postavimo posodico z omako. Dober tek!

DRON

Klovnska ribica v predstavi je v resnici dronsko zračno plovilo, ki ne leti ne visoko ne daleč in ne nad glavami ljudi, a zaradi velikosti in načina gibanja ustvari velik učinek – lebdeč balon, napolnjen s helijem, lepo posnema plavanje ribe v vodi. Kdo, kako in od kod ga vodi?

Dron je brezpilotni *zrakoplov* ali *kvadrokopter*, tudi multikopter, na daljinsko upravljanje, ki ga poganjajo propelerji. Razvili so se za vojaške namene – sprva so bili izvidniki na vojnih območjih, kasneje tudi bombaši. V zadnjih letih se več uporabljajo v komercialne namene in za zabavo, pravo revolucijo so povzročili, saj lahko vse bolj napredne in čedalje cenejše drone vsakdo kupi na spletu ali v tehnični trgovini. Niso samo modni hit, so tudi koristni:

- Droni zmanjšujejo stroške za zračno fotografijo, saj za posnetke iz

- ptičje perspektive ni več treba najemati letal ali helikopterjev.
- Brezpilotna zračna plovila lahko poletijo nad sicer nedostopna ali neprehodna območja in reševalcem pomagajo pri iskanju izgubljenih ali pogrešanih oseb.
 - Kot podaljšek oči jih lahko uporabijo tudi gasilci ali pripadniki civilne zaščite v primeru požarov, verižnih trčenj v prometu ali naravnih nesreč.
 - Droni lahko priskočijo na pomoč tudi predstavnikom oblasti pri preiskovanju kriminalnih dejanj in sledenju oziroma iskanju krivcev.
 - Droni so dinamični in zelo hitri poštarji in dostavljavci paketov.
 - Kmetovalcem pomagajo pri oddaljenem nadzoru stanja njihovih pridelkov.

Imajo pa tudi slabosti:

- Čas letenja dronov je kratek. Propelerje namreč poganjajo baterije, ki se hitro izpraznijo.
- Droni s kamero zlahka kršijo predpise o varovanju osebnih podatkov. To pomeni, da je snemanje sosedovega vrta z dronom prepovedano.
- Ker lahko nosijo tovor, lahko nosijo tudi nevaren ali prepovedan tovor, ki ga je težko nadzirati – večina dronov, ki jih je mogoče kupiti na spletu ali v specializiranih trgovinah, je tudi dovolj neopaznih, da se izognejo radarjem ali varnostnikom.

Vse več razvitih držav načrtuje stroge zakone za regulacijo letenja z brezpilotnimi plovili. Civilno uporabo dronov naj bi še letos konkretno omejila ameriška zvezna agencija za letenje. V nekaterih državah EU je uporaba dronov brez dovoljenja oblasti prepovedana v bližini letališč in neposredno nad prometnimi potmi, pristanišči in urbanimi področji, kjer se zadržuje večje število ljudi. Uporabo v Sloveniji ureja Uredba o sistemih brezpilotnih zrakoplovov, ki jo jasno in simpatično povzema ta spletna stran: <http://www.dronbonton.si/o-uredbi/>.

Dejavnost - video

Pravila letenja z droni lahko na igriv način spoznamo prav tukaj: <http://www.dronbonton.si/nagradna-igra/>

POTROŠNIŠTVO

Mica prihaja k babici iz potrošniškega sveta. Na to kažejo prispodobe v obliki domišljijjskih zgodb, ki jih avtor zgodb o Mici spretno izpelje iz nevarnih pojavov v realnosti (pasivizacija otrok s pretiranim gledanjem televizije, odtujevanje odnosov zaradi igranja igrice, uporaba hitre prehrane, predvsem sladke, ki prinaša takojšnje sladko zadovoljstvo idr.).

Potrošništvo danes razumemo kot pretirano porabo materialnih dobrin, kar je vseč trgovcem in industriji, dolgoročno pa je neugodno za okolje

in odnose med ljudmi. Potrošniki se tudi redkokdaj vprašajo, kakšen je dejanski vpliv izdelkov in storitev na okolje, in to od proizvodnje do uporabe in odlaganja. S prefinjenim sistemom reklam poskrbi za to, da se posameznik čim bolj poistoveti z ideali, ki mu jih ponujajo oglasi: obljublajo nebesa na zemlji, če bo kupoval izdelke določene znamke. Žal pa so ideali, ki jih ponujajo reklame, v resničnem življenju nedosegljivi, kar pogosto pelje v depresivnost in psihične bolezni. Zato je (predvsem v obdobju oblikovanja vrednot!) pomembno otroke opozarjati na pomen trajnostne potrošnje.

Trajnostna potrošnja teži k iskanju izvedljivih rešitev na področju družbenih in okoljskih neravnovesij, se pravi k bolj odgovornemu potrošniškemu ravnanju. Povezana je s proizvodnjo, distribucijo, rabo in odlaganjem izdelkov oz. storitev, s čimer spodbuja k celovitemu premisleku o življenjskem krogu določenega izdelka. Namen trajnostne potrošnje je zadovoljiti temeljne potrebe vseh prebivalcev sveta, zmanjšati presežke in se hkrati izogniti onesnaževanju.

Dejavnost - trajnostna potrošnja

Pogovorimo se o zapovedih trajnostnega potrošnika, poskušajmo vsak teden preizkusiti eno pravilo in jih zapišimo na plakat, plakat pa obesimo na vidno mesto:

- Premisli, preden kupiš.
- Kupuj izdelke, ki trajajo dlje.
- Beri nalepke, če so le-te nejasne, vprašaj ali preglej spletne strani proizvajalcev.
- Izbiraj izdelke z znaki, da so za okolje neškodljivi, prijazni.
- Izogibaj se izdelkom in storitvam, ki so predstavljene z zavajajočimi trditvami.
- Izberi izdelke, ki vsebujejo velik delež recikliranih materialov.
- Daj prednost izdelkom in storitvam družbeno odgovornih podjetij.
- Podpiraj lokalno podjetništvo.
- Spremljaj novice, poveži se z lokalno potrošniško organizacijo² za večjo ozaveščenost.

Več o trajnostni potrošnji preberite v prijazni spletni publikaciji:

http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/trajnostnirazvoj/05_potrosnistvo.pdf

² V Sloveniji deluje Zveza potrošnikov Slovenije, ima spletno stran in izdaja revijo VIP.

6 Ustvarjajmo

ŠKATLA SKRBI - STRAH IN POGUM

Ludvik je plah deček, Mica deluje bolj odločno. Ludvik se oprijema predmetov, ki mu zagotavljajo varnost (npr. kompas). Mica ga spodbuja, podpira in vodi. V ključnem trenutku pa Ludvik pomaga njej – opozori jo na nevarnost druženja s pirati. Žalosten je, ko se Mica ob nedeljah vrača v mesto – ves teden se ne bosta videla, morda nikoli več?

Otroci pogosto doživljajo separacijsko tesnobo, pomagajmo jim – izdelajmo škatlo skrbi. (Izogibajmo se poimenovanjem, ki bi vsebovala besede strah, pogum, tesnoba, stiska ipd.)

Dejavnost - škatla skrbi

Poiščimo kakšno škatlo s pokrovom (škatla od čevljev je odličnih dimenzij!). Po pogovoru o predstavi otrokom naročimo, da jo skupaj okrasijo. Usmerjamo jih pri odločanju o motivih in tehniki. Namig: kolaž se utegne izkazati kot primerna tehnika. Izdelamo tudi napis (Škatla skrbi) in ga na koncu pritrdimo na pokrov. Škatlo namestimo na otrokom vidno in dosegljivo mesto.

V škatlo bodo lahko spravljali narisane in/ali zapisane zgodbe/situacije, ki jih skrbijo, plašijo, medejo. Ko bodo varno spravljene v škatli in čvrsto pokrite s pokrovom, jih ne bo treba več nositi s seboj.

PIRATSKA LADJA - PLOVBA PO DOMIŠLJIJSKIH MORJIH

Po ogledu predstave se z otroki pogovorimo o Cvenkovi ladji. Kaj vse ji manjka? Ali sploh ima kaj razen Cvenkove želje, da je ladja? Kakšno ladjo pa si želijo otroci? Naj vsak opiše svojo.

Dejavnost - izmišljena ladja

Otroci v poljubnih tehnikah narišejo/naslikajo/sestavijo/zlepijo svoje domišljajske ladje. Pripravimo razstavo.

Dejavnost - plovba

Kam bi pluli s svojo ladjo? Otroci si zamislijo plovbo. O tem ob svojem ustvarjalnem izdelku pripovedujejo sošolcem, lahko pripravimo dogodek za starše.

Dejavnost - pismo

Otroci naj z enega od domišljjskih potovanj napišejo/narišejo pismo ali razglednico. Naj sami izberejo naslovnika.

PONOVA UPORABA - RECIKLIRANJE

Dejavnost - odpadki

Poskrbimo za dosledno ločevanje odpadkov v skupini. V ta namen namestimo pet ustreznih posod/škatel in jih opremimo z oznakami:

- steklo
- papir
- embalaža
- biološki odpadki
- ostalo

Za ustvarjanje uporabimo odpadke iz prvih treh – tako bodo otroci najbolje razumeli povezavo med uporabo in ponovno uporabo oz. recikliranjem.

Zamisli za delo lahko poiščemo v številnih priročnikih, npr.:

Miha Zorec: *Ustvarjalno recikliranje: od vetrnice do rakete*. Knjigca: Grosuplje, 2017.

Dejavnost - oblačila

Stara oblačila lahko ponovno uporabimo na sedem načinov: popravimo, preoblikujemo, zamenjamo, poklonimo, prodamo, zavržemo (v ustrezne zabojnike) ali predamo v ponovno uporabo drugim.

Otroke in starše prosimo, da prispevajo kakšen star kos oblačila, neuporabne krpe, brisače ipd.

Pirati / Donacije skupaj pregledamo in izdelamo kostumografski načrt – iz darovanih oblačil oblikujemo piratske kostume. Posvetimo nekaj pozornosti Cvenkovemu »improviziranemu« piratskemu kostumu, spomnimo se, kako je narejen. Nekaj možnosti:

- Majico na spodnjem robu skrajšamo v cik-cak vzorcu, lahko tudi rokave. Povečamo vratni izrez, zarežemo lahko navpičen razporek spredaj in ob njegovem robu naredimo luknjice, nato skozi napeljemo vrvico. (Tudi vrvica je lahko izrezan ozek trak blaga.)
- Če želimo obleči četico mornarčkov, lahko majice poslikamo – nanje s tekstilnimi barvami narišemo vodoravne črte.
- Večji kos oblačila uporabimo kot ruto – tesno je povežemo na zatilju.
- Iz črnega materiala izrežemo zaplato, nanjo na nasprotnih straneh pritrdimo dve črni vrvici – to bo zaplata za oko.
- Na sredini dna plastičnega kozarca izvrtamo luknjico, kos aluminijaste folije zvijemo in stisnemo v »kovinsko« palico, ki jo oblikujemo v kavelj, nato spodnji ravni del potisnemo skozi luknjo v

kozarcu. Roko stisnemo v pest in jo potisnemo v kozarec – ustvarili smo piratsko protezo.

Darila / Iz starih oblačil, krp, brisač ipd. izdelamo uporabne predmete – darila za posebne priložnosti npr. božič, dan žena, materinski dan ipd.

Nekaj idej:

- Okraski – iz starih nogavičk/dokolenk lahko izdelamo žogice ali obeske/kroglice za božično drevo: nogavičke napolnimo in prevežemo z vrvico, višek blaga odrežemo, vrvico pa zvežemo v pentljo.
- Srečni mošnjiček – izrežemo krog, ki ga ob robu preluknjamo (poskusimo z luknjačem), skozi luknjice napeljemo vrvico, vrvico na obeh koncih potegnemo in dobimo – mošnjiček. Vanj skrijemo dobro misel, lepo besedo ali risbico.
- Voščilnica – blago narežemo na kose in iz njih oblikujemo kolaž na sprednji strani voščilnice iz kartona ali debelejšega papirja.

TELEVIZIJA - OTROŠKI PROGRAM

Cvenk mornarčkom obljubi risanke na televiziji. Pozabavajmo se torej s televizijo.

Dejavnost - oddaja

Pripravimo svojo oddajo, v kateri otroci staršem poročajo o dogajanju v vrtcu/šoli, o dejavnostih (tudi o ogledu predstave *Mica pri babici*), izvedejo glasbeno, plesno, gledališko točko.

Dejavnost - risanka

Pripravimo analogno risanko – lutkovno predstavo s ploskimi lutkami. Te izrežemo iz debelejšega papirja, pobarvamo jih in pritrdimo na tanke paličice, lahko tudi na dolge slamice. Odigramo znano zgodbo, pravljico ali sestavimo svojo predlogo. Naloge lahko razdelimo – naj kdo govori besedilo, drug spremlja govor z glasbo (Orff), ostali premikajo lutke.

PESEM - GUSARSKA

Skladatelj Vasko Atanasovski je poleg lastne glasbe za predstavo prispeval glasbeno priredbo priljubljene Ježkove *Gusarske*, znane po refrenu *heja bumbarasa!*

Dejavnost - zapojmo

Priporočena izdaja pesmi: Milčinski, Frane; Vahen, Gorazd: *Gusarska: heja bumbarasa!* Sanje, 2015.

PLOVBA - GIBANJE

Cvenk se giba na nenavaden način. Kako? Poskušajmo ustvariti specifično gibanje! Zelo preprost način je igra posnemanja živali.

Dejavnost - živali

Vsak otrok izbere eno žival, ki jo pozna. Seveda lahko več otrok izbere isto žival – vsak jo drugače vidi, vsak ima drugačno izkušnjo.

Najprej vsak svojo žival opiše – priprava je lahko tudi domača/ družinska naloga.

Nato otroke pozovemo, da oponašajo gibanje izbrane živali. (Nekateri se bodo najbrž tudi plazili ipd.) Gibu naj dodajo tudi zvoke.

V naslednjem koraku, jim naročimo, da premislijo, kako bi se ta žival gibala, če bi bila podobna človeku, torej hodila po dveh. Naj to prikažejo. Gibanju lahko dodamo tudi govor na način te izbrane živali. Naj se med seboj srečujejo in poklepetajo.

Igrajmo se igro s stoli: V krog razporedimo stole – enega manj, kot je prisotnih otrok. Nato naj se otroci posedejo, eden (lahko prostovoljec) pa ostane v sredini. Ta v sredini kliče imena prisotnih živali. Lahko pokliče tudi vse. Otroci, ki so poklicani, se gibajo po notranjosti kroga na počlovečeni način izbrane živali in iščejo drug prosti stol – presesti se morajo. Poanta igre je, da si otrok v sredini pribori stol. Zamenja ga »žival« brez stola, ki začne klicati druge živali.

Skozi igro otroci pozabijo na tremo, ker imajo drugačen cilj – prosti stol.

Dejavnost lahko razvijemo/nadgradimo v igrani prizor (iz znane zgodbe), ki ga otroci izvedejo v vlogah počlovečenih živali.

Na ta način krepimo domišljijo, ustvarjalnost in telesni izraz.

100ZA100 - JUBILEJ

Slovensko narodno gledališče Maribor praznuje 100-letnico delovanja. 27. septembra 1919 je na odru gledališča prvič zazvenela slovenska beseda. Mariborsko gledališče obstaja sicer že od leta 1852, vendar je bilo takrat nemško. Danes je SNG Maribor največji javni kulturni zavod v državi. Je edino gledališče v Sloveniji in med redkimi v Evropi, ki pod eno streho združuje dramo, opero in balet.

Več o zgodovini SNG Maribor lahko preberete tukaj:
<https://www.sng-mb.si/zgodovina/>.

Gledališče ustvarja predstave za mlade – za mlajše otroke (3+), pa tudi za mladostnike (12+). Drama SNG Maribor izvaja projekt za mlade, poimenovan *Prvi prizor: gledališče kot prostor učenja simbolnih jezikov*. Več:
<https://www.sng-mb.si/prvi-prizor/>.

Dejavnost - refleksije in voščila

Pogovorimo se o gledališču: kakšna vrsta umetnosti je, katere žanre poznamo, katere predstave smo gledali, zakaj imamo gledališče radi, v čem je posebno.

Nato sestavimo voščila – napišimo in/ali narišimo, kaj gledališču želimo ob visokem jubileju. (*Slovar slovenskega knjižnega jezika* jubilej opredeljuje kot važnejšo obletnico, zlasti v življenju ali delu kake pomembne osebe, ustanove.) Voščila fotografiramo, skeniramo ali besedila otrok preprosto prepíšemo in jih pošljemo na naslov: mojca.redjko@sng-mb.si. Objavljena bodo v novem zavihku *100za100*.

7 Bralni seznam

KNJIGE – O PIRATIH

- Beaumont, Jacques; Bélineau, Nathalie: *Vitezi, pirati*. Okaši: Ljubljana, 2013.
- Davies, Benji: *Pridni Medo. Gusarski podvig: za majhne šapice!* Morfemplus: Jezero, 2016.
- Dungworht, Richard: *Otok lobanj in kosti. Pet minut pred spanjem*. Morfem: Jezero, 2014.
- Stepančič, Lucija; Stepančič, Damijan: *Na otoku zakladov*. Miš: Dob, 2013.
- Wright, Robin; Hegarty, Patricia: *Piratska ladja*. Mladinska knjiga: Ljubljana, 2008.

LEPOSLOVJE 5-10 LET

- Barberi, Daniela: *Pirati: zgodba o legendarnih piratih*. Grahovac: Ljubljana, 2008.
- Cowell, Cressida: *Kako postati gusar: napisal Viki III., Vandalska vahnja*. Učila International: Tržič, 2008.
- Dungworth, Richard: *Vsi na krov*. Morfemplus: Jezero, 2016.
- Eggleton, Jill: *Gusar*. DZS: Ljubljana, 1998.
- Glover, Darryl: *Mala muca piratka*. Oak Brook: MagicStar Publishing, 2008.
- Gombač, Žiga: *Gusar Edi reši prijatelje*. Simbol: Ljubljana, 2011.
- Grossmann-Hensel, Katharina: *Moj očka je pirat*. Didakta: Radovljica, 2008.
- Ivens, Jan: *Viktor se sreča z morskimi razbojniki*. Grahovac: Ljubljana, 2012.
- Krause, Amanda: *Zgodbe o piratih*. Hiša knjig, Založba KMŠ: Maribor, 2010.
- Milčinski, Frane; Vahen, Gorazd: *Gusarska: heja bumbarasa!* Sanje: Ljubljana, 2015.
- Šabec, Robert: *Brata pirata in zaklad ladje roparice*. Mladika: Trst, 2019.
- Šabec, Robert: *Brata pirata in zaklad Čokolandije*. Mladika: Trst, 2018.

LEPOSLOVJE 9-14 LET

- Barrie, James Matthew: *Peter Pan*. Mladinska knjiga: Ljubljana, 1982.
- Brezina, Thomas: *Na sledi piratom z Bodenskega jezera*. Mohorjeva družba: Celovec, Ljubljana, Dunaj, 1996.
- Fuchs, Thomas: *Julija Grozna*. Slovenska knjiga: Ljubljana, 1999.

- London, Jack: *Joe med pirati*. Genija: Ljubljana, 2016.
- Růžička, Oldřich: *Zaklad Šepajočega Jaka*. Morfemplus: Jezero: 2018.
- Schreiber-Wicke, Edith: *Benijeva skrivnost*. Slovenska knjiga: Ljubljana, 1999.
- Staničić, Anto: *Mali morski ropar*. Mladinska knjiga: Ljubljana, 1959.
- Stevenson, Robert Louis: *Otok zakladov*. Karantanija: Ljubljana, 1994.
- Stilton, Geronimo: *Galeja gusarskih mačkonov*. Didakta: Radovljica, 2003.

STRIP 9-14 LET

- Štemberger, Mark K.: *Popotnikov pobeg*. Forum: Ljubljana, 2019.

ENCIKLOPEDIJI

- Osborne, Will ; Osborne, Mary Pope: *Gusarji : stvarna priloga h knjižici Gusarji popoldan*. Grlica: Ljubljana, 2003.
- Steele, Philip: *Najlepša knjiga o piratih*, enciklopedija. Učila: Tržič, 1997.

POUČNE KNJIGE

- Butterfield, Moira: *Pirati in tihotapci*. Učila International: Tržič, 2008.
- Chrisp, Peter: *Pirati*, slikanica z nalepkami. Učila International: Tržič, 2009.
- Dominguez, Niko: *Vse o piratih: poljudnozgodovinsko branje*. Grahovac: Ljubljana, 2017.
- *Igraj se s pirati*. Mladinska knjiga: Ljubljana, 2008.
- *Kaj skrivajo gusarji: poišči več kot 1000 stvari!* Učila International: Tržič, 2013
- *Kako postaneš pravi gusar*. Mladinska knjiga: Ljubljana, 2014.
- Košutić, Ivo: *Gusarji Jadranskega morja*. DZS: Ljubljana, 1972.
- Knister: *Učenjakinja Lili. Pirati*. Mladinska knjiga: Ljubljana, 2009.
- Malam, John: *Velika knjiga o piratih*. Pomurska založba: Murska Sobota, 2009.
- *Na piratsko dogodivščino z nahrbtnikom*. Mladinska knjiga: Ljubljana, 2017.
- *Opremljam svojo gusarsko ladjo*. Grahovac: Ljubljana, 2014.
- *Piratoslovje: ladijski dnevnik kapitana Williama Lubberja, vrhovnega lovca na pirate*. Kres: Ljubljana, 2007.
- Uebe, Ingrid: *Pustolovščine malega pirata: slikopis za učenje branja*. TZS: Ljubljana, 2007.

POD ČRTO – FILMI IN ANIMIRANI FILMI

- *Florjan, gasilski avto*. Tovornjak pirat. Media film: Šenčur, 2011.
- *Grozni Gašper in popolna piratska parada*. Menart Records:

Ljubljana, 2014.

- *Pirati mračnih voda*. Karantanija film: Šentrupert, 1996.
- *Pošasti in pirati. Drevo resnice*. Videoart: Ljubljana, 2009.
- *Pošasti in pirati. Skrivališče poveljnika palube*. Videoart: Ljubljana, 2009.
- *Viking Viki. Pirat Gilbi*. Videoart: Ljubljana, 2013.